

امثلی باقوانین و مقررات باز نشستگی و وظیفه

به نام خدا

سازمان مدیریت و برنامه ریزی خوزستان
مدیریت آموزش و پژوهش های توسعه و آینده نگری

دوره آموزشی

آشنایی با قوانین و مقررات بازنشستگی و وظیفه

تهیه کننده: خانم مریم توکلی نژاد

آشنایی با اصطلاحات:

۱-بازنشستگی : وضع مستخدمی است که طبق قانون به موجب حکم رسمی از مراجع صلاحیتدار از حقوق بازنشستگی استفاده می کند .حالتی است که کارمند رسمی دولت با داشتن شرایط سنی معین یا دارا شدن سنوات مشخص شده از خدمت، یا هر دو طبق قانون و به موجب حکم مرجع صلاحیت دار ضمن خاتمه یافتن حالت اشتغال او مستحق دریافت حقوق بازنشستگی نیز می شود.

طبق ماده ۲ قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴: بازنشستگی اینگونه تعریف شده است

“بازنشستگی عبارت است از عدم اشتغال بیمه شده به کار به سبب رسیدن به سن بازنشستگی مقرر در این قانون”

۲- حقوق وظیفه : چنانچه مستخدم رسمی شاغل یا مستخدم بازنشسته یا ازکارافتاده فوت نماید ، طبق مستندات قانونی جاری درباره وراثت واجد شرایط وی حقوق وظیفه برقرار می شود.

۳-سابقه خدمت:

-به موجب ماده ۱۵۱ قانون استخدام کشوری ، خدمت تمام وقت در وزارتخانه ها و سازمانها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها در اجرای مقررات قانون استخدام کشوری از لحاظ بازنشستگی و وظیفه جزو خدمت دولتی محسوب و منظور می شود.

-به موجب ماده ۱۲۵ قانون مدیریت خدمات کشوری :منظور از سابقه خدمت در این قانون برای بازنشستگی ، آن مدت از سوابق خدمت کارکنان می باشد که در حالت اشتغال به صورت تمام وقت انجام شده و کسور مربوط را پرداخت نموده یا می نماید و مرخصی استحقاقی و استعلاجی و مدت خدمت نیمه وقت بانوان به استناد قانون راجع به خدمت نیمه وقت بانوان- مصوب(۱۱۷۲ - مشروط بر این که کسور بازنشستگی به طور کامل پرداخت شده باشد)و مدت خدمت نظام وظیفه به عنوان سابقه خدمت کارکنان محسوب می گردد .ضمناً حسب مفاد ماده ۸۵ قانون استخدام کشوری آن قسمت از سوابق خدمت دولتی مستخدمین رسمی که کسور بازنشستگی مربوط به آن به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت نشده باشد خدمت غیر رسمی تلقی می گردد که با پرداخت کسور ، مدت مزبور حسب مقررات ذیربط از لحاظ بازنشستگی و وظیفه جزو سابقه خدمت مستخدم محسوب و منظور می شود.

۴-مستمری بازنشستگان:

مشمولین بازنشستگی ،کسانی هستند که دارای شرایط مقرر قانونی برای بازنشستگی هستند.فلذا پس از بازنشستگی میتوانند از سازمان تامین اجتماعی مستمری دریافت کنند.اما میزان مستمری هر فرد با فرد دیگر متفاوت است. و درحقیقت نحوه محاسبه آن فرمول خاصی دارد که بایستی رعایت شود.جهت محاسبه مستمری بازنشستگی درابتدا باید متوسط مزد یا حقوق بیمه شده را حساب نمود.که محاسبه حقوقی است که کارگر در دو سال آخرین کارخود گرفته است.این مبلغ مبنای اصلی محاسبه استحقاقی بازنشستگی است

ماده ۵ آئین نامه اداری و استخدامی دانشگاه: سابقه خدمت دولتی: عبارت است از مدت خدمت در وزارتخانه ها، موسسات و شرکت های دولتی که در حالت اشتغال به صورت تمام وقت انجام شده و کسور مربوط را پرداخت نموده یا می نمایند و مدت خدمت نیمه وقت بانوان به استناد قانون نیمه وقت بانوان مصوب سال ۱۳۷۲ و اصلاحات بعدی آن و تبصره ۱ ماده ۸۶ قانون مدیریت خدمات کشوری (مشروط به اینکه در ایام نیمه وقت و پاره وقت کسور بازنشستگی به صورت کامل پرداخت شده باشد) و مدت خدمت نظام وظیفه و خدمت مشمولین قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان به عنوان سابقه خدمت محسوب می شود.

انواع سابقه: سابقه بازنشستگی - سابقه خدمت - سابقه تجربی - سابقه خصوصی

۵- مشمولین صندوق بازنشستگی کشوری و تامین اجتماعی:

ماده ۱۲۱ قانون مدیریت خدمات کشوری: کلیه کارمندان پیمانی دستگاههای اجرائی از لحاظ برخورداری از مزایای تامین اجتماعی نظیر بازنشستگی، از کار افتادگی، فوت، بیکاری، درمان با رعایت این قانون مشمول قانون تامین اجتماعی می باشند و کارمندان رسمی را که پس از لازم الاجراء شدن این قانون، می توان برای مشاغل حاکمیتی در دستگاههای اجرائی استخدام نمود از لحاظ برخورداری از مزایای تامین اجتماعی حسب تقاضای خود مشمول قانون تامین اجتماعی یا قوانین بازنشستگی مورد عمل دستگاه اجرائی ذیربط قرار می گیرند.

ماده ۱۲۲ قانون مدیریت خدمات کشوری: کارمندان می توانند در صورت تمایل به جای سازمان تامین اجتماعی یا سازمان بازنشستگی کشوری مشمول مقررات یکی دیگر از صندوقهای بیمه ای قرار گیرند. در این صورت سهم کارفرمایی دولت برای خدمات تامین اجتماعی حداکثر به میزان سهم کارفرمایی مقررات قانون تامین اجتماعی می باشد و مابه التفاوت توسط کارمندان پرداخت می گردد. این قبیل کارمندان از لحاظ بازنشستگی، وظیفه از کارافتادگی و نظایر آن مشمول مقررات صندوقی که انتخاب کرده اند می باشند. تغییر صندوق در طول مدت قرارداد فقط یک بار امکانپذیر می باشد.

۶- مشاغل تخصصی و غیر تخصصی:

کارکنان با دارا بودن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر جزو مشاغل تخصصی و با دارا بودن مدرک کارشناسی و پائین تر جزو مشاغل غیر تخصصی محسوب می شوند.

شروط لازم جهت بازنشستگی

وجود دو فاکتور سن و سنوات پرداخت حق بیمه جهت بازنشستگی ضروری است.

قانونگذار در ماده ۷۶ قانون تامین اجتماعی نیز بازنشستگی را منوط به دارا بودن این دو فاکتور نموده است:

- **اولین شرط بازنشستگی**، شرط سنی است که بین زنان و مردان متفاوت است. در مردان رسیدن به سن ۶۰ سالگی و در زنان رسیدن به سن ۵۵ سالگی، سن بازنشستگی قلمداد میشود.
- **دومین شرط بازنشستگی**، دارا بودن ۲۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه

استثنائات بازنشستگی بدون در نظر گرفتن فاکتور های معمول در قانون تامین اجتماعی:

- زمانیکه افراد با سن کم وارد عرصه کار میشوند و حق بیمه را هم پرداخت میکنند. اما قبل از رسیدن به سن بازنشستگی مقرر در قانون، سابقه ۳۰ سال پرداخت حق بیمه را هم پر می نمایند، چنین افرادی چنانچه **مرد** باشند با رسیدن به سن ۵۰ سال میتوانند بازنشسته شوند. و در صورت **زن** بودن با رسیدن به سن ۴۵ سال میتوانند بازنشسته گردند.
- چنانچه افرادی باشند که در سن بالا وارد عرصه کار شده باشند و ۵ سال از سن معمول قانونی برای بازنشستگی آنها بگذرد، اما سابقه حق بیمه آنها به میزان مقرر شده توسط قانون نرسد، این افراد هم مجاز هستند، که بازنشسته شوند. **حداکثر سن** در این مورد برای **مردان ۶۵ سال** و برای **زنان ۶۰ سال** در نظر گرفته شده است.
- دیگر استثنایی که در قانون در مورد بازنشستگی مطرح است در مورد **کارگران ساختمانی** است. که سن بازنشستگی برای آنان **۶۰ سالگی** و یا **۲۰ سال سابقه کار** است. و مقرر شده است که چنین کارگرانی با داشتن ۲۵ سال سابقه پرداخت حق بیمه **بدون شرط** نمیتوانند بازنشسته شوند.
- چنانچه افرادی هم باشند که **۳۵ سال سابقه پرداخت حق بیمه** داشته باشند. شرط سنی برای این افراد برداشته می شود و با هر سنی میتوانند بازنشسته شوند.

بازنشستگی در مشاغل سخت و زیان آور

مشاغل سخت و زیان آور به مشاغلی گفته میشود که عوامل شیمیایی، فیزیکی، مکانیکی، بیولوژیکی محیط کار غیراستاندارد باشد. و بر اثر چنین اشتغالی **سلامت جسمی و روانی کارگر** تحت تاثیر قرار بگیرد. در چنین مشاغلی به نسبت مشاغل عادی کارگر با فرسایش بالاتری روبه رو می شود. از اینرو قانونگذار مزایایی را برای چنین مشاغلی از حیث حقوق و مزایا، ساعات کار و... در نظر گرفته است.

از تدابیر قانونگذار در این مشاغل در بحث **بازنشستگی** نمود پیدا میکند. چنین کارگرانی با دارا بودن شرایطی مشمول این قانون قرار میگیرند.

- دارا بودن ۲۰ سال سابقه کار متوالی و پرداخت حق بیمه بدون شرایط سنی

• دارا بودن ۲۵ سال سابقه کار متناوب و پرداخت حق بیمه بدون شرط سنی
گاه‌ها افراد در اینگونه مشاغل قبل از مواعد قانونی بر اثر فرسایش ناشی از کار دیگر قادر به فعالیت نیستند. حال بنا بر اجازه
قانون این افراد در صورت تأیید صحت ادعایشان به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان می‌توانند تقاضای بازنشستگی
کنند.

سنوآت کاری کارگران در مشاغل سخت ۱/۵ سال در نظر گرفته می‌شود.

حق سنوآت بازنشسته

قانونگذار طبق ماده ۳۱ قانون کار، که خاتمه قرارداد کار را به علت بازنشستگی و از کارافتادگی کارگر قرار داده است و
در صورتی که سن کارگر به حد مقرر در قانون جهت بازنشستگی برسد، کارگر بازنشسته تلقی می‌شود و قانونگذار، تکلیفی
بر عهده کارفرما قرار داده است.

**کارفرما موظف است براساس آخرین مزد کارگر به نسبت هر سال سابقه خدمت، حقوقی به میزان ۳۰
روز مزد به کارگر به عنوان حق سنوآت پرداخت کند.**

منظور از عبارت (حقوقی به میزان ۳۰ روز مزد) که در ماده ۳۱ صراحتاً استفاده شده است همان حق سنوآت میباشد.
که براساس آخرین حقوق و مزایای مستمر (دریافتی کارگر ضرب در تعداد سنوآت خدمت محاسبه میشود. و کارفرما موظف
میشود که این میزان را به کارگر پرداخت کند و همینطور کسر از یکسال به نسبت مدت کارکرد و قابل پرداخت
میباشد. و مبنای محاسبه پاداش سنوآت خدمت کارگر نزد آخرین کارفرما در زمان بازنشستگی است. و میزان آن هرچقدر که
باشد محاسبه و پرداخت خواهد شد و لو اینکه بیش از ۳۰ سال باشد.

ذکر یک استثنا:

ممکن است با بررسی و اسناد معتبر مشخص شود، که کارگاهی به پرداخت مبلغی بیش از رقم قانونی به کارگران
بازنشسته اقدام میکند. و این وضعیت هم استمرار داشته باشد. چنین پرداختهایی جزء شرایط کار کارگران محسوب
میکرد و ادامه یافتن اجرای آن ناشی از حقوق مکسبه کارگران تلقی میشود.

**مبنای محاسبه پاداش، سنوآت ماده ۳۱ قانون کار است. و بر اساس سالهای خدمت کارگر نزد آخرین
کارفرما است و در این مورد هیچ محدودیتی هم وجود ندارد. و برای سنوآت خدمت بیش از ۳۰ سال نیز قابل محاسبه و
پرداخت است. محاسبه سنوآت کارگران در مشاغل سخت است ۱/۵ سال حقوق در نظر گرفته شده است.**

**تبصره بخشنامه شماره ۱۳۲۹۳۲۷ ، ۱، رأی شماره ۷۷ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با
موضوع ابطال بندهای ۲**

معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری شاکی: آقای حسین اسماعیلی

، موضوع شکایت و خواسته: ابطال بندهای ۲

رأی هیأت عمومی

دستگاه اجرایی با داشتن یکی از شرایط: ((در ماده ۱۲۱ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۷۸، مقرر شده است که ذیل می تواند کارمند خود را بازنشسته نماید حداقل سی سال سابقه خدمت برای مشاغل غیر تخصصی و سی و پنج سال ... «برای مشاغل تخصصی با تحصیلات دانشگاهی کارشناسی ارشد و بالاتر با درخواست کارمند برای سنوات بالاتر از سی سال))

معاون توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ۳ / ۱۱۸۹ / ۱۱۶۹۲ / ۷ و تبصره ذیل بخشنامه شماره ۲۲۲، ۱، نظر به این که بندهای ۲ رئیس جمهور، کارمندان فاقد تحصیلات دانشگاهی کارشناسی ارشد و بالاتر را مشمول بند الف ماده ۱۲۱ قانون یاد شده دانسته است و همچنین به موجب ذیل ماده ۱۱۷ قانون مدیریت خدمات کشوری، تصمیمات شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی پس از تأیید رئیس جمهور برای دستگاههای مشمول قانون، لازم الاجرا اعلام شده است و در بخشنامه مورد شکایت تصمیم شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی به کلیه دستگاههای اجرایی مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری ابلاغ شده است و دلالتی بر ۳ و تبصره ذیل بخشنامه مورد شکایت، خلاف، ۱، تأیید تصمیم شورای یاد شده توسط رئیس جمهور ندارد، بنابراین بندهای ۲ قانون و خارج از حدود اختیارات مرجع وضع تشخیص داده می شود و به استناد بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۱۹۲، ابطال می شود.

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری محمدجعفر منتظری

تبصره: اعضاء هیات علمی به استناد ماده ۱۱۶ قانون مدیریت خدمات کشوری از شمول این قانون مستثنی بوده و به استناد قانون استخدام کشوری در خصوص بازنشستگی آنها عمل می گردد.

ماده ۱۱۶ قانون مدیریت خدمات کشوری: کلیه دستگاههای اجرائی به استثناء نهادها، مؤسسات و تشکیلات و سازمانهایی که زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری اداره می شوند، وزارت اطلاعات، نهادهای عمومی غیردولتی که با تعریف مذکور در ماده ۱ (تطبیق دارند، اعضاء هیأت علمی و قضات، هیأتهای مستشاری دیوان محاسبات، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس خبرگان رهبری مشمول مقررات این قانون می شوند و در خصوص نیروهای نظامی و انتظامی مطابق نظر مقام معظم رهبری عمل می شود.

انواع خروج از خدمت:

۱. بازنشستگی

۲. بازخریدی

۱. از کارافتادگی

۳. فوت

۵. استعفاء

۷. انفصال دائم از خدمت

۶. اخراج

تشریح قوانین و مقررات موجود در زمینه بازنشستگی و خروج از خدمت:

الف - قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۹۱/۹/۳۱ و اصلاحات بعدی

ماده ۷۳:

مستخدم رسمی می تواند با یک ماه اعلام قبلی از خدمت دولت **استعفا** کند در هیچ مورد استعفای مستخدم رافع تعهدات او در برابر دولت نخواهد بود استعفا از تاریخی تحقق می یابد که وزارتخانه یا مؤسسه دولتی مربوط مستخدم به موجب حکم رسمی با آن موافقت کند. وزارتخانه یا مؤسسه دولتی مکلف است ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعفا رد یا قبول استعفا را کتباً اعلام دارد اگر تا پایان یک ماه مذکور رد یا قبول استعفا ابلاغ نگردد این امر در حکم عدم قبول استعفا تلقی خواهد شد مستخدم می تواند در صورت قبول نشدن استعفا طبق ماده ۷۲ شکایت کند.

ماده ۷۵: در صورتی که مستخدم رسمی مدت دو ماه بدون اطلاع و عذر موجه در محل خدمت خود حاضر نشود از تاریخ ترک خدمت مستعفی شناخته شده و مانند مستخدم مستعفی با وی رفتار می شود مگر آن که مشمول مقررات مواد ۶۳ یا ۶۵ این قانون باشد که در آن صورت بازنشسته خواهد شد.

تبصره - هر گاه مستخدم مذکور مدعی شود به عللی که خارج از حدود قدرت و اختیار او بوده نتوانسته است در محل خدمت حاضر شود و یا عدم حضور خود را اطلاع دهد و ادعای او مورد قبول وزارتخانه یا مؤسسه مربوط قرار نگیرد می تواند شکایت خود را به ضمیمه مدارک مورد استناد به سازمان امور اداری و استخدامی کشور تسلیم کند شورای سازمان امور اداری و استخدامی کشور مکلف است در اسرع وقت به شکایت مزبور رسیدگی و حکم مقتضی صادر کند. در صورتی که حکم شورا حاکی از موجه بودن عذر مشارالیه باشد به خدمت مراجعت و حقوق مدت غیبت به وی پرداخت خواهد شد و اگر پست سازمانی او به دیگری داده شده باشد از تاریخی که مستعفی شناخته شده آماده به خدمت محسوب و مانند مستخدم آماده به خدمت با وی رفتار می شود.

ماده ۷۷: وجوهی که مستخدم مستعفی بابت کسور بازنشستگی به صندوق بازنشستگی پرداخت کرده است به او مسترد خواهد شد.

ماده ۷۶: استخدام مجدد مستخدم رسمی که طبق ماده ۷۳ استعفا کرده است در صورت احتیاج به وجود او مانعی ندارد. سوابق خدمت این قبیل مستخدمین از لحاظ بازنشستگی منظور و محسوب خواهد شد به شرط آن که وجوهی را که طبق ماده ۷۷ دریافت داشته اند یک جا به صندوق بازنشستگی مسترد دارند.

ماده ۷۸: هر گاه مستخدمی که طبق ماده ۷۳ از خدمت استعفا نموده است داوطلب خدمت در گروه مورد اشتغال سابق خود یا گروه پایین تر باشد وزارتخانه یا مؤسسه دولتی استخدام کننده می تواند داوطلب را از گذراندن امتحان و دوره آزمایش معاف دارد.

ماده ۷۹: هر گاه مستخدمی که طبق مفاد ماده ۷۳ از خدمت استعفا نموده است داوطلب خدمت در گروهی بالاتر از گروه مورد اشتغال سابق خود باشد استخدام او مشروط به گذراندن امتحان خواهد بود ولی وزارتخانه یا مؤسسه دولتی استخدام کننده می تواند او را از گذراندن دوره آزمایشی معاف دارد.

ماده ۶۳: مستخدم رسمی می تواند طبق شرایط زیر تقاضای بازنشستگی کند و دولت مکلف به قبول آن است:

الف - داشتن شصت سال سن با هر قدر سابقه خدمت.

ب - داشتن پنجاه و پنج سال سن با لااقل سی سال سابقه خدمت.

قانون اصلاح تبصره یک ماده ۶۳ قانون استخدام کشوری و الحاق سه تبصره به آن ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون تبصره یک ماده ۶۳ قانون استخدام کشوری به شرح زیر اصلاح و سه تبصره دیگر به آن الحاق می شود:

تبصره ۱- کلیه وزارتخانه ها، شرکتها و مؤسسات دولتی، شهرداریها، بانکها، مؤسسات و شرکتها و سازمانهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، می توانند مستخدمین رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را (به جز مشمولان قانون کار و تأمین اجتماعی)، در مشاغل غیر تخصصی بر اساس درخواست کتبی آنان و موافقت بالاترین مقام دستگاه اجرایی مشروط به آنکه بیش از بیست سال سابقه خدمت داشته باشند بر اساس سنوات خدمت بازنشسته و در صورتی که سابقه خدمت آنان کمتر از بیست سال باشد، بازخرید نمایند.

به افرادی که بر اساس این قانون بازخرید می شوند، مبلغی معادل ۳۵ روز حقوق و مزایای مستمر در ازاء هر سال سابقه خدمت قابل قبول (در صورتی که کسر یک سال بیش از شش ماه باشد، یک سال تمام محسوب خواهد شد) بعلاوه کسور بازنشستگی یا حق بیمه پرداختی سهم مستخدم و حقوق و مزایای مرخصی های استحقاقی استفاده نشده وی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- مفاد تبصره یک در مشاغل تخصصی نیز با درخواست کتبی مستخدم و موافقت بالاترین مقام دستگاه اجرایی و تصویب شورای مرکب از نمایندگان تام الاختیار وزیر برنامه و بودجه و دبیر کل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و دستگاه اجرایی مربوط قابل اجراء خواهد بود.

تبصره ۳- مستخدمینی که بیش از یک سال از آمادگی به خدمت آنان بگذرد، در صورتی که در این مدت با توجه به معرفی سازمان امور اداری و استخدامی کشور در مشاغلی که شرایط احراز آنها دارند، جذب دستگاههای دولتی نگردند طبق شرایط این قانون بازخرید یا بازنشسته می شوند.

تبصره ۴- هر نوع استخدام جدید به جای افرادی که به موجب این قانون بازخرید یا بازنشسته می شوند، ممنوع است . و همچنین اشتغال مجدد افراد مزبور که خدمتشان بازخرید شده و یا بازنشسته گردیده اند در کلیه دستگاههای دولتی ممنوع است و در صورتی که ثابت شود افراد فوق به خدمت یکی از دستگاههای دولتی درآمده اند، علاوه بر مجازات مقرر در قوانین، کلیه وجوه پرداختی به ایشان به استثنای وجوه بازنشستگی و یا حق بیمه پس گرفته خواهد شد و دولت در قبال سوابق خدمت آنان تعهدی نخواهد داشت

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه بیست و هفتم خرداد ماه یک هزار و سیصد و ۷۵ به تأیید شورای نگهبان رسیده است

ماده ۶۷: وزارتخانه ها و موسسات دولتی مشمول این قانون می توانند مستخدمین رسمی را که شصت سال سن و لااقل بیست سال سابقه خدمت دارند بازنشسته کنند.

تبصره :این ماده در اجرای قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۱۷۸ مجلس شورای اسلامی نسخ ضمنی گردیده است.

ماده ۶۶: وزارتخانه ها و موسسات دولتی مشمول این قانون مکلفند کلیه مستخدمین رسمی را که شصت و پنج سال سن دارند بازنشسته کنند.

تبصره :در اجرای ماده ۱۲ قانون اصلاح مقررات بازنشستگی مصوب ۱۱۷۸ مجلس شورای اسلامی حکم این ماده درخصوص مشاغل تخصصی محدود گردیده است.

ماده ۶۹: هرگاه مستخدم رسمی علیل یا به علت حادثه ای ناقص شود به نحوی که از کارکردن باز بماند حقوق وظیفه ای برابر با یک سی ام متوسط حقوق ضرب در سنوات خدمت در یافت خواهد کرد مشروط بر اینکه از متوسط حقوق اوتجاوز نکند.

تبصره ۱: در صورتیکه سنوات خدمت مستخدم موضوع این ماده از پانزده سال کمتر باشد مدت خدمت او پانزده سال منظور خواهد گردید.

ماده ۸۲: هرگاه مستخدم رسمی علیل یا به علت حادثه ناشی از کار یا به سبب انجام وظیفه علیل یا ناقص شود به نحوی که از کارکردن باز بماند تمام حقوق و تفاوت تطبیق و فوق العاده شغل او به عنوان حقوق وظیفه در مورد وی برقرار میگردد.

ماده ۸۱: هر گاه مستخدم رسمی فوت شود خواه به حد بازنشستگی رسیده یا نرسیده باشد در تاریخ فوت بازنشسته محسوب و تمام حقوق بازنشستگی او به وراث قانونی وی پرداخت خواهد شد.

تبصره : در صورتیکه سنوات خدمت مستخدم موضوع این ماده از پانزده سال کمتر باشد مدت خدمت او پانزده سال محسوب خواهد شد.

ماده ۸۱: هر گاه مستخدم رسمی به سبب انجام وظیفه فوت شود تمام حقوق و تفاوت تطبیق و فوق العاده شغل او به عنوان حقوق وظیفه به وراث قانونی وی پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۲۱: دولت می تواند مستخدمین آماده به خدمت را که به سن شصت سالگی می رسند با هر قدر سابقه خدمت بازنشسته کند.

بند ر ماده ۱۲۳ انفصال دائم: وضع مستخدمی است که به موجب حکم قطعی دادگاه اداری یا کیفری اصالتاً و تبعاً برای همیشه از خدمت دولت محروم شده باشد.

بند س ماده ۱۲۳ اخراج: وضع مستخدمی است که به موجب حکم قطعی دادگاه اداری به مجازات مقرر در بند ج ماده ۵۹ محکوم یا طبق ماده ۷۵ اخراج شده باشد.

ب - قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور مصوب ۳۹۳۱۷۹ مجلس شورای اسلامی

مجلس ۷۶/۹/۱ به استناد قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور مصوب ۱۳۵۷ شورای اسلامی جانبازان و شاغلین مرد مشاغل سخت و زیان آور با داشتن ۲۲ سال سابقه خدمت ۵۲ سال سن و شاغلین زن با داشتن ۲۲ سال سابقه خدمت و بدون شرط سنی و با افزودن سنوات خدمت ارفاقی که مدت آن مشخص گردیده است می توانند تقاضای بازنشستگی نمایند.

- ۱- جانبازان با درجات ٪ ۲۲ تا ٪ ۳۲ از کارافتادگی حداقل ۱ و حداکثر ۷ سال خدمت ارفاقی.
- ۲- جانبازان با درجات ٪ ۳۲ تا آستانه از کارافتادگی کامل حداقل ۷ و حداکثر ۱۲ سال خدمت ارفاقی.
- ۳- معلولین ناشی از کار با درجات ٪ ۲۲ تا ٪ ۳۲ از کار افتادگی کامل حداقل ۵ و حداکثر ۸ سال خدمت ارفاقی.
- ۴- معلولیت غیر ناشی از کار با درجات ٪ ۲۲ تا ٪ ۳۲ از کار افتادگی کامل با حداقل ۱ و حداکثر ۷ سال خدمت ارفاقی.
- ۵- معلولین غیر ناشی از کار با درجات ٪ ۳۲ از کار افتادگی کامل حداقل ۱ و حداکثر ۷ سال خدمت ارفاقی.

رشته پرستاری

((بابت هر سال خدمت در بیمارستانها و مراکز سوختگی و روانی به مدت ۱ ماه خدمت ارفاقی))

ج - قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب مجلس شورای اسلامی

باستناد بند ۳ ماده ۱۱ قانون حفاظت در برابر اشعه افرادی که بطور مستمر به کار با اشعه اشتغال داشته باشند از افزایش خدمت به شرح زیر استفاده خواهند کرد.

- الف) کار با پرتو گروه (الف) بازاء هر سال خدمت یکسال افزایش خدمت مورد قبول تا حداکثر ۱۲ سال.
  - ب) کار با پرتو گروه (ب) بازاء هر سال خدمت ۷ ماه افزایش خدمت مورد قبول تا حداکثر ۵ سال.
- دستگاه تشخیص دهنده نوع پرتو و تعیین مدت افزایش خدمت ارفاقی سازمان انرژی اتمی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.
- ((هر شخصی که بر اساس مفاد مقررات قانون حفاظت در برابر اشعه و آئین نامه اجرائی آن بازنشسته شود مجاز بکار با اشعه نخواهد بود))

د- قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری مصوب ۳۱/۹/۳۲۱۱۹ مجلس شورای اسلامی

ماده ۲: بازنشستگی مستخدمین رسمی، ثابت و دارای عناوین مشابه وزارتخانه ها، مؤسسات، شرکتهای دولتی، شهرداریها و مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است با حداقل سی سال سابقه خدمت قابل قبول از لحاظ بازنشستگی طبق مقررات مربوط خواهد بود.

تبصره ۱: مستخدمین رسمی و یا ثابت مشمول این قانون می توانند با دارا بودن شرایط زیر و موافقت دستگاه دولتی متبوع خود بازنشسته شوند:

الف) مستخدمین مرد با ۵۲ سال سن و بیست و پنج سال سابقه خدمت.

ب) مستخدمین زن با ۲۲ سال سابقه خدمت (موضوع ماده واحده جلسه علنی روز سه شنبه مورخ سوم دی ماه یکهزار و سیصد و هفتاد مجلس شورای اسلامی تصویب که در تاریخ ۱۱/۱۲/۱۱۶۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است. ب سن ۳۵ سال حذف گردید)

۳- قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت مصوب ۵۹۱۹

ماده ۱: کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی در صورت دارا بودن حداقل بیست و پنج (۲۵) سال سابقه خدمت قابل قبول (بدون رعایت شرط سنی) می توانند در مهلت پیش بینی شده در قانون با ارایه درخواست کتبی مبنی بر بازنشستگی پیش از موعد و موافقت دستگاه متبوع با استفاده از حداکثر پنج (۵) سال سال سنوات ارفاقی تا سقف سی سال بازنشسته شوند.

تبصره: بانوان شاغل که فاقد شرط سابقه خدمت مقرر در این ماده می باشند، به شرط داشتن حداقل بیست (۲۲) سال سنوات خدمت قابل قبول می توانند با ارایه درخواست کتبی و موافقت دستگاه متبوع با استفاده از حداکثر پنج (۵) سال سنوات ارفاقی بازنشسته شوند.

بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت:

در اجرای قانون تمدید قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت مصوب ۱۰/۱۲/۸۹ مجلس شورای اسلامی و بند ۹۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور و تبصره ۳ ماده واحده قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت، شرکتهای دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی میتوانند صرفاً با استفاده از منابع مالی خود، کارکنان واجد شرایط خود را به نحو مقرر در این قانون بازنشسته نمایند. کارکنان دستگاههای مذکور پس از درخواست بازنشستگی و موافقت بالاترین مقام دستگاه مربوطه و بررسی سوابق پرداخت حق بیمه، در صورت احراز شرایط لازم و با استفاده از حداکثر پنج سال سنوات ارفاقی تا سقف سی سال میتوانند بازنشسته شوند.

بر اساس مفاد این قانون « بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت با موافقت بالاترین مقام اجرائی دستگاه یا مقام مجاز موضوع مواد ۵۲ و ۵۳ قانون محاسبات عمومی و بدون سنوات ارفاقی . اجرای این حکم از محل منابع دستگاهها و واگذاری اموال دولتی قابل پرداخت است » . بنابراین وزارتخانه ها و موسسات دولتی می توانند ضمن ارسال درخواست متقاضی مبنی بر بازنشستگی بدون سنوات ارفاقی، موافقت خود در خصوص اجرای دقیق موارد مصرح در بند قانونی مذکور و آمادگی پرداخت هزینه های مربوطه را جهت بررسی سوابق و شرایط به شعب سازمان ارجاع نمایند بدیهی است در صورت احراز شرایط لازم ، برخورداری این قبیل افراد از مستمری بازنشستگی براساس سنوات پرداخت حق بیمه و بدون احتساب سابقه ارفاقی خواهد بود.

ماده ۹: منظور از کارکنان قراردادی در آیین نامه، اشخاص زیر هستند:

الف : مستخدمان موقت شرکتهای دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی. ب آن دسته از مستخدمان متناظر کارکنان پیمانی شاغل در وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی دارای مقررات خاص که به موجب قرارداد به استخدام درآمده اند.

ب: آن دسته از کارکنان مشمول قانون که براساس مجوزهای قانونی با انعقاد قرارداد در خدمت دستگاههای یادشده بوده اند و کسور بازنشستگی یا حق بیمه (اعم از سهم مستخدم و کارفرمای) آنها طبق مقررات به صندوقهای بازنشستگی مربوط پرداخت گردیده است.

تبصره : کارکنان ثابت یا عناوین مشابه دستگاههای مزبور برای استفاده از تسهیلات قانون در حکم مستخدم رسمی هستند.

ماده ۱۰- درخصوص مستخدمان شاغل در مشاغل سخت و زیان آور و جانبازان مقررات مربوط ملاک عمل خواهد بود. موافقت با بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت موضوع قانون تمدید قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت منوط به وجود اعتبار برای این منظور و عدم کسری اعتبار در سایر هزینه های دستگاه و تأیید مراتب یادشده توسط رئیس دستگاه اجرایی یا مقامات مجاز از سوی وی موضوع تبصره ۱ (ماده ۵۱) قانون محاسبات عمومی و ذیحساب یا مدیرمالی مربوطه و پس از اخذ مجوز از کمیسیون یادشده می باشد.

ماده ۹۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۰: بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت با موافقت بالاترین مقام اجرائی دستگاه یا مقام مجاز است . اجرای این حکم از محل منابع دستگاهها و واگذاری اموال دولتی قابل پرداخت است.

ماده ۱۰- قانون بودجه سال ۱۳۹۱: بازنشستگی پیش از موعد کلیه مشمولین قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت و قانون تمدید آن با موافقت بالاترین مقام اجرائی دستگاه یا مقام مجاز موضوع مواد (۵۲) و (۵۱) قانون محاسبات عمومی کشور و بدون سنوات ارفاقی پیش از موعد مجاز است . اجرای این حکم از محل منابع دستگاهها و واگذاری اموال دولتی قابل پرداخت است.

تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۳: بند د - بازنشستگی پیش از موعد کلیه مشمولان قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت و قانون تمدید آن در دستگاههای اجرائی دولتی با موافقت بالاترین مقام مصوب اجرائی دستگاه یا مقام مجاز موضوع مواد (۵۲ و) (۵۱) قانون محاسبات عمومی کشور و بدون سنوات ارفاقی مجاز است. اجرای این حکم از محل اعتبارات هزینه ای دستگاهها یا صرفه جویی ناشی از کاهش نیروها که میزان آن به تأیید معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور می رسد، قابل تأمین و پرداخت است.

و - قانون مدیریت خدمات کشوری

ماده ۳۸: کارمندان رسمی در یکی از حالات ذیل از خدمات در دستگاه اجرائی متنوع می گردند:

- بازنشستگی و یا از کار افتادگی کلی طبق قوانین ذی ربط.

- استعفا.

- بازخریدی به دلیل کسب نتایج ضعیف از ارزیابی عملکرد کارمند در سه سال متوالی یا چهار سال متناوب (براساس

آئین نامه ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیات وزیران می رسد).

- آماده به خدمت براساس ماده ۱۲۲

- اخراج یا انفصال به موجب احکام مراجع قانونی ذی ربط.

تبصره ۱: کارمندانی که به موجب احکام مراجع قانونی از خدمت منفصل می گردند در مدت انفصال اجازه استخدام و یا هر گونه اشتغال در دستگاههای اجرائی را نخواهند داشت.

تبصره ۲: کارمندانی که از دستگاه اجرائی اخراج می گردند، اجازه استخدام و یا هر گونه اشتغال مجدد در همان دستگاه اجرائی را نخواهد داشت.

آیین نامه اجرایی بند ۱ (ماده) ۳۸ (قانون مدیریت خدمات کشوری:

ماده ۱: کارمندانی که در اجرای نظام ارزشیابی عملکرد کارمندان و دستورالعمل های مربوط، امتیارات آنان در سه سال متوالی یا چهار سال متناوب از پنجاه درصد کل امتیازات پیش بینی شده برای ارزیابی کارمندان کمتر باشد، در صورت نداشتن شرایط بازنشستگی موضوع (۱۲۱) قانون مذکور، بازخرید می گردند.

ماده ۲: وجوه مربوط به بازخریدی کارمندانی که در اجرای این آیین نامه بازخرید خدمت می شوند به اضافه وجوه مرخصی های ذخیره شده آنان، براساس تبصره (۱) ماده ۱۲۲ (قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب) تعیین خواهد شد.

ماده ۳: هرگونه به کارگیری کارمندان بازخریدی در دستگاههای اجرایی ممنوع بوده و دستگاهها نمی توانند هیچگونه پرداختی به آنان از هر محل داشته باشند

ماده ۴: دستورالعمل مربوط به چگونگی اجرای مفاد این آیین نامه به موجب مصوبه شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی خواهد بود.

این تصویب نامه در تاریخ ۸۸/۱۱/۱۶ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

ماده ۱۲۱: دستگاه اجرایی با داشتن یکی از شرایط زیر می تواند کارمند خود را بازنشسته نماید:
الف) حداقل سی سال سابقه خدمت برای مشاغل غیر تخصصی و سی و پنج سال برای مشاغل تخصصی با تحصیلات دانشگاهی کارشناسی ارشد و بالاتر با درخواست کارمند برای سنوات بالاتر از ۱۲ سال.

ب) حداقل شصت سال سن و حداقل بیست و پنج سال سابقه خدمت با بیست و پنج روز حقوق.
تبصره ۱: برای متصدیان مشاغل سخت و زیان آور و جانبازان و معلولان سابقه مذکور در بند (الف) و همچنین شرط سنی مزبور در بند (ب) تا پنج سال کمتر می باشد و شرط سنی برای زنان منظور نمی گردد.

تبصره ۲: دستگاههای اجرایی مکلفند کارمندانی که دارای سی سال سابقه خدمت برای مشاغل غیر تخصصی و شصت سال سن و همچنین کارمندانی که دارای سی و پنج سال سابقه خدمت برای مشاغل تخصصی و شصت و پنج سال سن می باشند را رأساً و بدون تقاضای کارمندان بازنشسته نمایند.

تبصره ۳: دستگاههای اجرایی موظفند کارمندانی را که دارای شصت و پنج سال سن و حداقل بیست و پنج سال سابقه خدمت می باشند را بازنشسته کنند. سقف سنی برای متصدیان مشاغل تخصصی هفتاد سال است. کارمندان تخصصی فوق الذکر که سابقه خدمت آنها کمتر از بیست و پنج سال است، در صورتی که بیش از بیست سال سابقه خدمت داشته باشند می توانند تا رسیدن به بیست و پنج سال سابقه، ادامه خدمت دهند و در غیر این صورت بازخرید می شوند
تذکر: به استناد ماده ۱۲۳ قانون مدیریت خدمات کشوری در هنگام تعیین حقوق بازنشستگی به کارمندانی که بیش از ۲٪ رقم تعیین شده حقوق بازنشستگی علاوه بر حقوق ۱۲ / سال خدمت دارند به ازای هر سال خدمت مازاد بر ۱۲ سال ۵٪ تعیین شده محاسبه و پرداخت خواهد گردید.

ز - آیین نامه اداری و استخدامی اعضای هیات علمی و کارکنان غیر هیات علمی دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی کشور مصوب سال ۱۳۳۳ کارکنان:

ماده ۱۱: عبارت است از ارائه درخواست معافیت از ادامه خدمت در موسسه توسط کارمند.

ماده ۱۳: عبارت از آن است که کارمند در اجرای احکام هیات های رسیدگی به تخلفات اداری یا آراء قانونی مراجع ذیصلاح به خدمت وی در موسسه به طور دائم خاتمه داده شود.

ماده ۱۷ : عبارت از آن است که کارمند طبق ضوابط و مقررات قانونی و به موجب حکم رسمی به افتخار بازنشستگی نائل شده و از مستمری بازنشستگی استفاده کند.

ماده ۱۶ : عبارت از آن است که کارمند بنا به تشخیص پزشک معالج و تأیید کمیسیون پزشکی، توانایی کار کردن را از دست داده و طبق مقررات از کارافتاده شده است و از مستمری از کارافتادگی استفاده می کند.

ماده ۱۸ : عبارت از آن است که کارمند به موجب احکام دادگاه یا آراء قانونی مراجع ذیصلاح از خدمت در موسسه یا دستگاه های دولتی محروم شود.

ماده ۲۱ : عبارت از آن است که رابطه استخدامی کارمند با موسسه قطع و سوابق خدمت دولتی آنان با خرید شود

ماده ۱۶ : کامند رسمی در یکی از حالات ذیل از خدمت در موسسه خارج می گردد:

الف- بازنشستگی و یا از کارافتادگی کلی طبق قوانین ذیربط ،

ب- قبول استعفا،

ج- با خریدی،

د - اخراج یا انفصال به موجب احکام مراجع قانونی ذیربط،

ر- فوت.

خ- ماده ۹۶ و ۹۸ : با توجه به نامه شماره ۱۲۵۶ معاونت توسعه مدیریت و منابع وزارت بهداشت و دراجرای توافق نامه شماره ۹۲ صندوق بازنشستگی کشوری " کارکنان مشمول این آیین نامه که مشترک صندوق بازنشستگی کشوری هستند از نظر مقررات بازنشستگی و وظیفه از جمله سن و سنوات خدمت تابع مقررات قانونی مورد عمل صندوق مزبور می باشند لذا مفاد ماده ۹۶ و ۹۸ آئین نامه اداری و استخدامی اصلاح و دانشگاهها به استناد ماده ۱۲۱ قانون مدیریت خدمات کشوری می توانند کارکنان خود را طبق شرایط ذیل بازنشسته نمایند:

● مشاغل غیر تخصصی را با سی سال سابقه خدمت

● مشاغل تخصصی با تحصیلات دانشگاهی کارشناسی ارشد و بالاتر را با سی و پنج سال خدمت

مشاغل تخصصی با تحصیلات دانشگاهی کارشناسی ارشد و بالاتر تا کسب حد نصاب سی و پنج سال سابقه خدمت میتوانند خدمت نمایند و تداوم خدمت ایشان تا سی و پنج سال نیاز به درخواست فرد ندارد . لیکن بازنشستگی این افراد زودتر از سی و پنج سال منوط به ارائه درخواست بازنشستگی کارمند می باشد.

ماده ۱۲۵ : امکان بازنشستگی پیش از موعد کارمندان موسسه تابع دستورالعملی است که به تصویب هیأت امنای می رسد.

مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن در مورد ماده : ۱۲۹ قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۲۲ کارمندان موسسه لازم الاجرا بوده و تغییرات در مفاد آیین نامه اجرایی آن با تصویب هیأت امنا قابل اجرا است.

ماده ۱۱۲: بازخریدی کارمندان برابر دستورالعملی خواهد بود که به تصویب هیأت امنا می رسد. هر گونه به کارگیری کارمندان بازخرید شده موسسه یا سایر موسسات وزارت متبوع دستگاه های موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری ممنوع می باشد.

ماده ۱۱۳: کارمند رسمی می تواند با درخواست کتبی از خدمت در موسسه استعفا کند . در هیچ مورد، استعفای کارمند رافع تعهدات او در برابر موسسه نخواهد بود . استعفا از تاریخی تحقق می یابد که موسسه به صورت رسمی با آن موافقت نماید . موسسه مکلف است ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعفا، رد یا قبول آن را کتباً اعلام دارد . چنانچه تا پایان یک ماه رد یا قبول استعفا ابلاغ نگردد، این امر در حکم قبول استعفا تلقی خواهد شد.

تبصره ۱: در صورت درخواست کارمند مستعفی، استرداد وجوهی که بابت کسور بازنشستگی پرداخت کرده است، تابع ضوابط صندوق مربوط خواهد بود.

تبصره ۲: استخدام مجدد کارمند رسمی که استعفا کرده است در صورت نیاز موسسه برابر ضوابط استخدامی مندرج در این آیین نامه خواهد بود . احتساب سوابق خدمت این قبیل کارمندان از لحاظ بازنشستگی مشروط به اینکه وجوه کسور بازنشستگی دریافت نکرده باشند، بلامانع است.

تبصره ۳: به کارمند مستعفی وجوه مرخصی استفاده نشده پرداخت خواهد شد.

اعضای هیات علمی:

ماده ۶۲: عضو هیات علمی رسمی و بازماندگان وی جز در مواردی که در این آئین نامه تصریح گردیده است از لحاظ بازنشستگی و وظیفه تابع قوانین و مقررات مستخدمین رسمی کشوری و قانون اصلاحات مقررات بازنشستگی و وظیفه مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن می باشد

تبصره : عضو هیات علمی پیمانی که تابع صندوق بازنشستگی کشوری باشد مشمول ماده فوق خواهد بود.

هیات وزیران ماده ۶۱ مقررات موضوع ماده ۱۲ لایحه قانونی استخدام اعضای هیات علمی موسسه مصوب ۱۸ اصلاحیه های بعدی (استادان و دانشیاران و پزشکان بیمارستانی که قبل از رسیدن به سن ۷۵ سالگی تقاضای بازنشستگی نماید، یا دانشگاه ایشان را به دلیل حذف ماده تدریس یا انحلال یک رشته بازنشسته نماید هر گاه سابقه خدمت آنان به سی سال نرسد حداکثر تا پنج سال از دوران تحصیلات عالی آنان جزء خدمت رسمی محسوب می شود) کماکان معتبر و قابل اجرا است.

ماده ۶۲: موسسه مکلف است هر یک از اعضای هیات علمی را که به سن ۷۵ سال تمام رسیده باشند یا سی سال خدمت داشته باشند، بازنشسته نماید.

تبصره ۱: رئیس موسسه می تواند استثنائاً در مواردی که استفاده از خدمات علمی هر یک از اعضای هیات علمی با مرتبه استاد تمامی ضروری باشد تا ۶۲ سالگی از خدمات آنان استفاده نمایند.

تبصره ۲: ایام سنوات خدمت دولتی غیر هیات علمی پس از تبدیل وضعیت به هیات علمی برای بازنشستگی قابل احتساب است.

ماده ۶۵: موسسه می تواند اعضای هیات علمی خود را که دارای حداقل ۲۵ سال سنوات خدمت و حداقل ۷۲ سال سن هستند با تقاضای عضو یا راسا با تصویب شورای موسسه بازنشسته نماید.

ماده ۶۷: موسسه می تواند با تقاضای بازخرید سنوات خدمت اعضای هیات علمی که حائز شرایط بازنشستگی نیستند موافقت نموده و در ازاء هر سال خدمت مبلغی معادل ۳۵ روز مجموع حقوق و مزایای مندرج در آخرین حکم کارگزینی به آنان پرداخت نماید.

قانون جامع خدمت رسانی به ایثارگران مصوب جلسه کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی

ماده ۱: تعاریف

الف - ایثارگر: در این قانون به کسی اطلاق می گردد که برای استقرار و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و دفاع از کیان نظام جمهوری اسلامی ایران و استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمنان داخلی و خارجی انجام وظیفه نموده و شهید، مفقودالثر، جانباز، اسیر، آزاده و رزمنده شناخته شود. تبصره احراز مصادیق ایثارگری و تشخیص از کارافتادگی مشمولان این قانون در چهارچوب قوانین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران براساس آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با همکاری بنیاد و ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ب - شهید و مفقودالثر: به کسی اطلاق می شود که جان خود را در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار نثار نموده و یا در این رابطه مفقودالثر شناخته شود.

ج - جانباز: به کسی اطلاق می شود که سلامتی خود را در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار از دست داده و به اختلالات و نقصهای جسمی یا روانی دچار شود.

د - اسیر: به کسی اطلاق می شود که در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار در داخل و یا خارج از کشور گرفتار آمده و هویت و وضعیت وی مورد تأیید مراجع صلاحیت دار قرار گیرد.

ه - **آزاده**: به کسی اطلاق می شود که در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرا در داخل و یا خارج از کشور اسیر شده و سپس آزاد شود.

تبصره: استمرار شرایط این بند در طول دوران اسارت و یا زندان باید به تأیید مراجع صلاحیت دار برسد.

و- **رزمنده**: به کسی اطلاق می شود که در راه تکوین، دفاع و حفظ ارزشها و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرا در داخل و یا خارج از کشور اسیر شده و سپس آزاد شود.

تبصره: رزمندگان موضوع این بند در استفاده از تسهیلات این قانون که شامل ایثارگران می باشد، مستثنی بوده و دولت موظف است اقدامات قانونی لازم را در جهت رسیدگی به امور آنان به عمل آورد.

ز - **خانواده شاهد**: خانواده های معظمی که در راه اعتلای اهداف عالیه انقلاب اسلامی و مبارزه با دشمنان انقلاب یکی از اعضای خانواده شان (پدر، مادر، همسر، فرزند) شهید یا مفقودالامر یا اسیر شده باشد.

ح - **خانواده ایثارگران**: خانواده های جانبازان و آزادگان که شامل همسر، فرزند و والدین آنها می شود.

ط - **بنیاد شهید و امور ایثارگران در این قانون به اختصار «بنیاد» نامیده می شود:** در صورت فوت جانبازان و آزادگان مشمول این قانون، خدمات و امتیازات مربوط، به خانواده تحت تکفل آنان تعلق می گیرد.

ماده ۲ دستگاههای مشمول این قانون عبارتند از:

الف) کلیه وزارتخانه ها، سازمانها و دستگاههای اجرائی، مؤسسات و شرکتهای دولتی و ملی شده تحت پوشش و یا مدیریت دولتی اعم از اینکه دارای قوانین و مقررات خاص باشند و یا نباشند، قوه قضائیه اعم از کادر قضائی و اداری وسازمانها و مؤسسات وابسته و تابعه آنها، کانون وکلای دادگستری، کانون های کارشناسان رسمی دادگستری، قوه مقننه، نهاد ریاست جمهوری، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (سازمانهای وابسته و تابعه)، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (نظامی و انتظامی) نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و شرکتهای تحت پوشش وابسته یا تابعه آنها و کلیه سازمان ها و شرکتهایی که به نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می کنند و یا قسمتی از بودجه آنها توسط دولت تأمین می گردد، بانکها، مؤسسات بیمه ای، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، شهرداری ها و شرکتهای تحت پوشش آنان و نیز مؤسسات و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است از قبیل سازمان تأمین اجتماعی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران، شرکتهای هواپیمایی، سازمان انرژی اتمی، اعضای هیأت علمی و کادر اداری دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شوراینگهبان و دانشگاه آزاد اسلامی.

ب) سایر دستگاهها و سازمان ها و شرکتها و مراکز تولیدی و توزیعی و خدماتی که تحت پوشش قانون کار یا مقررات تأمین اجتماعی و قوانین خاص هستند.

ماده ۲۳: همسران شاهد، همسران جانبازان پنجاه درصد (۵۲٪) و بالاتر، شیمیایی و اعصاب و روان (متوفی یا در قیدحیات) و همسران آزادگان با سابقه اسارت پنج سال و بالاتر که قبل از اسارت با آنان ازدواج نموده اند، در صورت شاغل بودن می توانند با پنج سال سنوات ارفاقی از امتیاز بازنشستگی پیش از موعد با دریافت حقوق و مزایای کامل بهره مند گردند.

تبصره ۱: همسران شاغل جانبازان زیر پنجاه درصد (۵۲٪) و آزادگان با سنوات اسارت کمتر از پنج سال براساس آیین نامه ای که به پیشنهاد بنیاد به تصویب هیأت وزیران می رسد از یک تا پنج سال سنوات ارفاقی بازنشستگی بهره مند می گردند.

تبصره ۲: کلیه همسران شاهد شاغل، همانند همسران جانبازان از کاهش ساعت کاری برخوردار می گردند.

تبصره ۳: رعایت شرط سنی مقرر در قوانین و مقررات بازنشستگی زودتر از موعد جانبازان الزامی نمی باشد.

ماده ۲۶: مدت خدمت داوطلبانه جانبازان، رزمندگان، آزادگان و شهدا در جبهه قبل از استخدام و اشتغال در صورت تمایل جزء سنوات قابل قبول از لحاظ بیمه و بازنشستگی به مأخذ مشاغل سخت و زیان آور (یک به یک و نیم) محسوب می گردد. دولت مکلف است مابه التفاوت کسور بیمه و بازنشستگی سهم کارمند و یا کارگر و کارفرما را برای مدت مذکور به مأخذ آخرین وضعیت استخدامی (حقوق و مزایای مشمول کسور بیمه و بازنشستگی) محاسبه و یکجا به صندوق های مربوط واریز نماید.

ماده ۳۲: حقوق بازنشستگی شهدا، جانبازان و آزادگان مشمول قانون حالت اشتغال، معادل آخرین حقوق و مزایای دریافتی تعیین و هر ساله متناسب با افزایش ضریب حقوق شاغلان اضافه و به شکل تبصره های زیر عمل می شود.

تبصره ۱: حقوق بازنشستگی مشمولان قانون حالت اشتغال، اعم از اینکه در اجرای قانون مذکور و یا سایر قوانین و مقررات مربوط بازنشسته شده باشند مشابه کارکنان همپراز (بازنشسته در سال تصویب این قانون) تطبیق و اعمال می گردد.

تبصره ۲: حقوق بازنشستگی و وظیفه شهدا، جانبازان و آزادگان غیرمستخدم دولت توسط بنیاد و حقوق بازنشستگی و وظیفه جانبازان و آزادگان مستخدم دولت توسط صندوق بازنشستگی دستگاه ذی ربط پرداخت می گردد.

تبصره ۳: مشمولان قانون حالت اشتغال هنگام نیل به بازنشستگی از کلیه امتیازات منظور شده برای شاغلان همپراز (مانند پاداش پایان خدمت و غیره) برخوردار می گردند. دستگاه مجری حکم حقوق بازنشستگی مکلف به تأمین و پرداخت حقوق و امتیازات مذکور خواهد بود.

ماده ۵۵: جانبازان و آزادگان از کارافتاده کلی مشمول این قانون چنانچه قبل از سن بازنشستگی فوت نمایند، عائله تحت تکفل آنان از حقوق و مزایای حالت اشتغال تا سن بازنشستگی برخوردار خواهند شد.

محاسبه مستمری بازنشستگی

نا گفته نماند که رعایت ماده ۱۱۱ قانون تامین اجتماعی در محاسبه ضروری است. قانونگذار در ماده ۱۱۱ چنین مقرر داشته است:

“مستمری از کارافتادگی کلی و مستمری بازنشستگی و مجموع مستمری بازماندگان در هر حال نباید از حداقل مزد کارگر عادی کمتر باشد.”

لازم به ذکر است که سابقه پرداخت حق بیمه، در میزان مستمری بیمه شدگان تاثیر دارد.

- بیمه شدگانی که کمتر از ۲۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه دارند. معادل ۲۰ روز کاری مستمری بازنشستگی دریافت میکنند.
  - بیمه شدگانی که با سابقه پرداخت حق بیمه کمتر از ۲۰ سال تقاضای بازنشستگی مینمایند، مستمری این افراد باتوجه به حقوق این افراد پرداخت میشود. (منظور از کمتر از ۲۰ سال از ۱۰ سال تا ۱۹ سال است).
  - بیمه شدگانی که کمتر از ۱۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشند، میتواند مابه تفاوت تا ۱۰ سال را بخزند و با ۱۰ روز مستمری بازنشسته شوند.
- مثال: چنانچه فرد ۷ سال سابقه پرداخت حق بیمه داشته و قصد بازنشستگی داشته باشد، میتواند با خرید ۳ سال حق بیمه، خود را بازنشسته کند و مستمری ۱۰ روز را بگیرد.

ح - قانون تامین اجتماعی

ماده ۲:

بند ۱۳- از کارافتادگی کلی عبارتست از کاهش قدرت کار بیمه شده به نحوی که نتواند با اشتغال به کار سابق یا کار دیگری بیش از یک سوم از درآمد قبلی خود را به دست آورد.

بند ۱۵- از کارافتادگی جزئی عبارتست از کاهش قدرت کار بیمه شده به نحوی که با اشتغال به کار سابق یا کار دیگر فقط قسمتی از درآمد خود را به دست آورد.

بند ۱۶- بازنشستگی عبارتست از عدم اشتغال بیمه شده به کار به سبب رسیدن به سن بازنشستگی مقرر در این قانون.

بند ۱۷- مستمری عبارت از وجهی است که طبق شرایط مقرر در این قانون به منظور جبران قطع تمام یا قسمتی از درآمد به بیمه شده و در صورت فوت او برای تأمین معیشت بازماندگان وی به آنان پرداخت می شود.

ماده ۶۲: بیمه شدگانی که طبق نظر پزشک معالج غیر قابل علاج تشخیص داده می شوند پس از انجام خدماتتوان بخشی و اعلام نتیجه توان بخشی یا اشتغال چنانچه طبق نظر کمیسیونهای پزشکی مذکور در ماده ۹۱ این قانونتوانایی خود را کلاً یا بعضاً از دست داده باشند به ترتیب زیر با آنها رفتار خواهد شد:

الف - هر گاه درجه کاهش قدرت کار بیمه شده شصت و شش درصد و بیشتر باشد از کارافتاده کلی شناخته می شود.

ب - هر گاه میزان کاهش قدرت کار بیمه شده بین سی و سه تا شصت و شش درصد و به علت حادثه ناشی از کار باشد از کارافتاده جزئی شناخته می شود.

ج - اگر درجه کاهش قدرت کار بیمه شده بین ده تا سی و سه درصد بوده و موجب آن حادثه ناشی از کار باشد استحقاق دریافت غرامت نقص مقطوع را خواهد داشت.

ماده ۶۱: بیمه شده ای که در اثر حادثه ناشی از کار یا بیماری حرفه ای از کارافتاده کلی شناخته شود بدون در نظر گرفتن مدت پرداخت حق بیمه استحقاق دریافت مستمری از کارافتادگی کلی ناشی از کار را خواهد داشت.

ماده ۶۲: میزان مستمری ماهانه از کارافتادگی کلی ناشی از کار عبارتست از یک سی ام مزد یا حقوق متوسط بیمه شده ضرب در سنوات پرداخت حق بیمه مشروط بر اینکه این مبلغ از پنجاه درصد مزد یا حقوق متوسط ماهانه او کمتر و از صد درصد آن بیشتر نباشد. در مورد بیمه شدگانی که دارای همسر بوده یا فرزند یا پدر یا مادر تحت تکفل داشته باشند مستمری استحقاقی آنها از شصت درصد مزد یا حقوق متوسط آنها کمتر باشد علاوه بر آن معادل ده درصد مستمری استحقاقی به عنوان کمک مشروط بر آنکه جمع مستمری و کمک از ۷۲ درصد تجاوز نکند پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- شوهر یا فرزند یا پدر یا مادر با شرایط زیر تحت تکفل بیمه شده محسوب می شوند:

۱- سن شوهر از شصت سال متجاوز باشد یا به تشخیص کمیسیونهای پزشکی موضوع ماده ۹۱ این قانون از کارافتاده کلی بوده و در هر دو حالت به حکم این قانون مستمری دریافت نمایندو معاش او توسط زن تأمین شود.

۲- فرزندان بیمه شده که حائز شرایط مذکور در بند ۱ ماده ۵۸ این قانون باشند.

۳- سن پدر از شصت و سن مادر از پنجاه و پنج سال بیشتر بوده یا اینکه به تشخیص کمیسیونهای پزشکی موضوع ماده ۹۱ این قانون از کارافتاده باشند و معاش آنها توسط بیمه شده تأمین و در هر حال به موجب این قانون مستمری دریافت ندارند.

تبصره ۲- مزد یا حقوق متوسط ماهانه بیمه شده موضوع این ماده عبارت است از جمع کل مزد یا حقوق او که به مأخذ آن حق بیمه دریافت گردیده ظرف هفتصد و بیست روز قبل از وقوع حادثه ناشی از کار یا شروع بیماری حرفه ای که منجر به از کارافتادگی شده است تقسیم به روزهای کار ضرب درسی.

ماده ۶۱: به بیمه شده ای که در اثر حادثه ناشی از کار بین سی و سه تا شصت و شش درصد توانایی کار خود را از دست داده باشد مستمری از کارافتادگی جزئی ناشی از کار پرداخت خواهد شد. میزان مستمری عبارتست از حاصل ضرب درصد از کارافتادگی در مبلغ مستمری از کارافتادگی کلی استحقاقی که طبق ماده ۶۲ این قانون تعیین می گردد

ماده ۶۳: بیمه شده ای که در اثر حادثه ناشی از کار بین ده تا سی و سه درصد توانایی کار خود را از دست داده باشد استحقاق دریافت غرامت نقص عضو را خواهد داشت میزان این غرامت عبارت است از سی و شش برابر مستمریاستحقاقی مقرر در ماده ۶۲ این قانون ضرب در، درصد از کارافتادگی.

ماده ۶۵: بیمه شده ای که ظرف ده سال قبل از وقوع حادثه غیر ناشی از کار یا ابتلاء به بیماری حداقل حق بیمه یکسال کار را که متضمن حق بیمه نود روز کار ظرف یکسال قبل از وقوع حادثه یا بیماری منجر به از کارافتادگی باشد پرداخت نموده باشد در صورت از کارافتادگی کلی حق استفاده از مستمری از کارافتادگی کلی غیر ناشی از کار ماهانه را خواهد داشت.

تبصره ۲: محاسبه متوسط دستمزد و مستمری از کارافتادگی موضوع ماده فوق به ترتیب مقرر در ماده ۶۲ این قانون و تبصره ۲ آن صورت خواهد گرفت.

ماده ۶۷: مشمولین این قانون در صورت حائز بودن شرایط زیر حق استفاده از مستمری بازنشستگی را خواهند داشت

- ۱- حداقل ده سال حق بیمه مقرر را قبل از تاریخ تقاضای بازنشستگی پرداخته باشند.
- ۲- سن مرد به شصت سال تمام و سن زن به پنجاه سال تمام رسیده باشد.

تبصره ۱: کسانی که ۱۲ سال تمام کار کرده و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان پرداخته باشند در صورتیکه سن مردان ۵۲ سال و سن زنان ۳۵ سال تمام باشد می توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند.

تبصره ۲: الف - کارهای سخت و زیان آور کارهایی است که در آنها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیکی محیط کار غیراستاندارد بوده و در اثر اشتغال کارگر تنش به مراتب بالاتر از ظرفیتهای طبیعی (جسمی و روانی) در وی ایجاد می شود که نتیجه آن بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن بوده و بتوان با به کارگیری تمهیدات فنی، مهندسی، بهداشتی و ایمنی و غیره صفت سخت و زیان آور بودن را از آن مشاغل کاهش یا حذف کرد.

۱: کارفرمایان کلیه کارگاههای مشمول قانون تأمین اجتماعی که تمام یا برخی از مشاغل آنها حسب تشخیص مراجع ذی ربط سخت و زیان آور اعلام گردیده یا خواهند گردید مکلفند ظرف دو سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به ایمن سازی عوامل شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آیین نامه های مربوطه و سایر قوانین موضوعه در این زمینه اقدام نمایند.

۲: کارفرمایان کارگاههای مشمول قانون تأمین اجتماعی مکلفند قبل از ارجاع کارهای سخت و زیان آور به بیمه شدگان، ضمن انجام معاینات پزشکی آنان از لحاظ قابلیت و استعداد جسمانی متناسب با نوع کارهای رجوع داده شده (موضوع ماده ۹۲ قانون تأمین اجتماعی)، نسبت به انجام معاینات دوره ای آنان که حداقل در هر سال نباید کمتر از یک بار باشد، به منظور آگاهی از روند سلامتی و تشخیص به هنگام بیماری و پیشگیری از فرسایش جسمی و روحی اقدام نمایند.

وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار و امور اجتماعی مکلفند تمهیدات لازم را در انجام این بند به وسیله کارفرمایان اعمال نمایند.